

YYTERIN KARHULUOTO

Pori

Tietokantatunnus: TUU-02-030

Arvoluokka: 2

Muodostuma: Tuulikerrostuma

Pinta-ala: 53,4 ha

Korkeus: 10 m mpy.

Karttalehti: 1142 07

Alueen suhteellinen korkeus: 10 m

1331 08

Muodon suhteellinen korkeus: 4 m

Sijainti: Yyterin Karhuluodon dyynialue sijaitsee Karhuluodon pohjois- ja eteläpuolilla.

Geologia

Yyterin laaja dyynikenttä sijaitsee nykyisen merenpinnan tasolla. Alue on esimerkiksi nykyisestä tuulen vaikutuksesta sellaisella alueella, missä on sopivaa ainesta ja missä kasvillisuus ei maankohoamisrannikolla pysty riittävän tehokkaasti estämään tuulen vaikutusta (Donner 1976). Dyynikenttä alkoi kehittyä vasta noin 1500 vuotta sitten, jolloin alueella olevat pienet saaret alkoivat kasvaa toisiinsa kiinni. Yyterin Karhuluodon dyynialue on laaja-alainen ja koostuu eri tyyppisistä lentohiekkamuodostumista. Rannan läheisyydessä on tuulen jatkuvasti uudelleen muokkaamia, rannansuuntaisia rantadyynivalleja noin kolmen kilometrin matkalla. Niiden välissä on tuulen kuluttamia deflaatiopainanteita. Rantavyöhyke on tuulen, aallokon ja ihmisen toiminnan vaikutuksesta lähes kasviton. Rantadyynien korkeus on kahdesta kolmeen metriä (Kejonen et al. 1988, Kukkonen et al. 1988a, 1988b, Kukkonen & Backman 1988, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000). Dyynien muodostaman hiekan raekoko on alle 0,2 mm (Hellemaa 1998). Hiekan vaalea väri on peräisin runsaasta kvartsipitoisuudesta (85 %) (Sauramo 1924).

Biologia

Pohjoinen osa-alue

Vesiraja on aika suora. Rannalla on koirien ulkoilualue ja paljon tassun jälkiä. Hiekkarannan edustalla on allikoita ja vedenalaisia hiekkasärkkiä. Hiekkaranta on aika kasviton ja sillä kasvaa niukasti mm. merisinappia, isomaltsaa ym. satunnaiskasveja. Hiekkarannan yläosassa on hieman erillisiä alkiodyynituppaita, muodostuen rantavehnästä, suola-arhosta, rönsyröllistä, isomaltsasta, pihatattaresta ja ruokohelvestä.

Valkoisen dyynin ja hiekkarannan raja on aika suora. Valkoisen dyynin eteläosan edustalla, rajalta noin 100 m pituisella ja 7 m leveällä kaistaleella on ruokokasvustoa. Rannimmaisat dyynit kohoavat heikosti ja eteläosassa valkealla dyynillä on myös muutamia ruokotuppaita. Muuten dyynillä kasvaa vallitsevan rantavehnän lisäksi hieman hietakastikkaa, poimuhierakkaa, suola-arhoa ja kiiltopajua. Vallin korkeimman kohdan korkeus on suojapuolelta 1,5 m ja rannalta noin 2 m. Valkoisen dyynin suojarinteen tyveltä alkaa harmaa dyyni. Paikoin valkoisen ja harmaan dyynin raja on aika epäselvä.

Rantavehnävaltaisella harmaalla dyynillä kasvaa mm. kannusruohoa, metsälauhaa, peltokortetta, punanataa, sarjakeltanoa, sammalista laikuittain kangaskarhunsammalta ja kulosammalta. Hiekassa on lisäksi simpukan kuoria. Puita on harvakseltaan ja ne kasvavat lähinnä notkelmissa, joissa on parimetrisiä koivuja, pieniä mäntyjä ja kiiltopajua. Alue rajautuu golfkenttään ja varsinaista puustoista dyyniä ei ole.

Harmaan dyynin kosteimmissä notkelmissa on jonkin verran dyynien välisiä soistuneita painanteita. Näissä kasvaa vähän maitohorsmaa, aho-orvokkia, rönsyröllää, hanhenpajua ja sammalista pohjakerrosta peittää kulosammal ja paikoin korpikarhunsammal. Lähempänä golfkenttää olevat painanteet ovat pajuisempia. Viimeiset painanteet sijaitsevat golfkentän lähimmän vallin rannan puolella. Paikoin vallien notkelmissa, lähellä kosteita painanteita, on pari vähän tiheämpää vesakkoa, joissa kasvaa myös järviruokoa. Nämä kasvustot ovat noin 10 m leveitä ja 70 m pitkiä. Dyynin poikki menevien ojen varsilla on myös ruokokasvustoja. Alueen hiekoilla elelee harvinaisia hyönteisiä kuten hietamyyräkiitäjäinen (VU), hietanuppo, merisinappikirppa (NT), puikkohärö (VU) ja vaaleasydänkiitäjäinen (VU) (Hertta 2010).

Eteläinen osa-alue

Herrainpäivän dyynien kasvilajisto on hyvin niukka. Hiekkaranta on leveä ja kasviton. Rannan edustalla on pieniä vedenalaisia hiekkasärkkiä. Alkiodyynit koostuvat rantavehnästä ja tupaat ovat hyvin kehittyneitä. Paikoin on myös suola-arhon muodostamia pieniä kumpareita. Eteläosassa, valkoisen dyynin edustalla on enemmän rantavehnätuppaita johtuen ehkä rantavoimien dyyniä hajottavasta toiminnasta eli ne voivat olla jäänteitä yhtenäisemmästä rantavehnekasvustosta. Myrskyt ovat puskenet hiekalle myös harvakivisen soravallin noin puoleen väliin hiekkarantaa.

Valkoinen rantadyyni kohoaa keskiosasta loivasti ja leveästi. Taaempaa rannasta on jo kunnan vallit. Valkoiset dyynit kasvavat pääsääntöisesti rantavehnästä, jossa on joitakin suola-arholaikkuja ja vähän metsälauhaa.

Pohjoisosassa suojasivu on eteläosaa selkeämpi. Eteläosassa rannimmaisen ja toisen korkeamman takavallin väliin jää yksi isompi deflaatiopainanne. Kasvillisuus vaihtuu valkoisen dyynin korkeimman eli toisen vallin suojarinteellä harmaaksi dyyniksi. Rantavehneä vähenee ollen edelleen vallitseva, mutta se ei enää kasva niin vahvasti tuppaina. Suojapuolella on vähän enemmän metsälauhaa. Pohjakerros on avoin kuten edellisellä vyöhykkeellä. Laella on yksi nelion kurturuusukasvusto ja yksittäinen maitohorsmalaike.

Puustoinen ja harmaa dyyni rajoittuvat lampeen, jota reunustaa rönsyröllivyöhyke ja rannalla kasvaa myös vähän viiltosaraa ja poimuhierakkaa. Lammikoiden ympärillä on suurimmaksi osaksi puustoista harvaa dyynimännikköä, jonka aluskasvillisuus lähes puuttuu. Hiekalla on vain vähän poronjäkälää ja metsälauhatuppaita, rantavehneä, suola-arhoa ja yksittäinen variksenmarjalaikke. Lammikoiden väliin jää tiheämpi puustoinen männikkö, joka on jätetty rajauksen ulkopuolelle.

Maisema ja muut arvot

Välittömässä läheisyydessä on golfkentän viheriöitä, joiden alle osa alkuperäisen dyynikentän muodostumista on jäänyt. Rannalta on merimaisema.

Kirjallisuus:

Donner, J. 1976 Suomen kvartaärigeologia. Moniste N:o 1. Helsingin yliopisto, Geologian ja peletonologian laitos. Helsinki. 264 s.

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kejonen, A. & Backman, B. 1988. Pirskeri. Maaperäkartta 1 : 20 000 selitys. Karttalehdet 1141 07+04. Geologian tutkimuskeskus.

Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1988a. Pihlava. Maaperäkartta 1 : 20 000 selitys. Karttalehti 1141 12. Geologian tutkimuskeskus.

Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1988b. Yyteri. Maaperäkartta 1 : 20 000 selitys. Karttalehti 1141 09. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Sauramo, M. 1924. Suomen geologinen yleiskartta. Lehti B 2. Tampere. Maalajikartan selitys. Suomen geologinen komissioni. 1924. 76 s.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

TUU-02-030, Yyterin Karhuluodon pohjoinen osa-alue. Kuva: Jari Teeriaho, (c) SYKE 2011.